

Vestnik.

Znanstvena priloga „Zori“.

Na ta list se posebej ne naročuje. — Izhaja vsaki mesec 15. dne.

Štev. 5.

V Mariboru 15. maja 1873.

Tečaj 1.

Narava in civilizacija.

Ivan Tavčar.

(Dalje.)

Brahmaizem. Glavni risi te sisteme so naslednji. Brahma ni samo stvarnik narave, temuč tudi narava sama. Stvarnik i stvar skupno. Tu delala je, kakor se vidi, iz bolnega pričetka nelogična domišlija. Iz Brahme pride vse, iz njega se izliva vse: človek, žival, rastlina. Človek je sicer stvar, ali ne drugačna kot brehma sam, iz njega pride kot iskra, je del njegov. Kakor se pa izlije iz brahme vse, tako teče zopet vse k njemu. Ker se pa iz njegovega naročja rodi vse čisto, belo kot sneg, zatorej mora se mu poverniti tudi v nebeški čistoti. Kdor ni čist, pride v pekel. Čujte prav indiško sliko! Ondi plamti večni ogenj, ondi so kraji večne teme, doline solz, gozdovi, v katerih poganjajo drevesa mesto dolzih peres, britke, ostre meče, na katere se okrog ferfrajoče duše neusmiljeno nabadajo. Tu zopet sekajo po ubornih duhovih krokarji i sove, tam trudijo pa se peklenške straže, da jim s tehtnimi kladvi razbijajo buče: ali kaj pomaga, čez noč je dobro vse i v jutru jih čaka zopetna muka. Drugod je še hujše, duše peko se kot piščeta na ražnjih, ali pa sedijo krog dolzih miz, ter se gostijo z žarečimi kruhovi i ko so se nasitili te peklenške večerje, sprehajajo se po razbeljenem pesku, ali se pa kopljejo v raztopljenem železu. Ali s peklom še ni dosežen vrhunec! Ko si se nekaj let pekel na večni žrjavci, moraš zopet med svet, kjer pričakuje te priljudni mačji ali oslovski meh, v katerem ti je stanovati. To je narave upliv! Človek se boji, trese se pred njenimi močmi, bojazen ga žene, jo po božje častiti. Pa kakor bise bil oglasil še enkrat umirajoči razum, da je nevedno mrtvo naravo brez vzrokov častiti — vzbudila se je živa domišlija, ter prišla na pomoč naravnim elementom. Natora postane sveta, ker v njenem jedru bivajo duše umrlih! To je fantazija o zopetnem rojstvu! Kdor

ima več pregreh, dalj časa mu je romati od živali do živali, potem pa od kaste do kaste. Če živel je kšhatrija (vojak) še tako sveto, če hotela je nad njegovo pokoro zemlja razpočiti — ni mu pomagano, čez mnogo let je zopet tu na revni zemlji, ali sedaj ne več vojak, ampak vsečastiti brahmin. Brahma je vrhunec lestve i od njega je premnogo stopnic, do najnižjega kamna, po katerih lezejo duše, da bi se zedinile z njim. Ali čestokrat se pa revnemu brahminu (zadnja stopnica k zedinjenju), ko hotel je ravno brahmi v naročje sfrčati, pripeti tužna nesreča, da stori pregreho (izruval je morda nevidoma rastlinico, ali pa je motil mimo gredé kravo, ko je pila ob potoku) i zgubljen je! Kadar odpre se mu zopet groba mrtva odeja, vzamejo ga vse morda kozlovske, bradate moči; prične se novo potovanje od kozla do bolj čistih živali i potem po kastah, da je zopet sveti brahmin. Indiški popi naštevati so posebnim pregrehom tudi posebne kazni. Kdor ubil je naprimer brahmına, rodi se kot osel, pes ali koza. Kdor pa je sramotil svojega očeta, naseli se stokrat zaporedoma kot oživljajoča moč v lijanah i družih zeliščih, predenj mu je dodeljeno obleči kožuh gibčne opice. Tako se je oživila narava — „v vsakem črvu, v vsakem tigru, v vsakem slonu, v vsakem nosorogu, v vsakem mravlinici tičala je morda duša človeška, mogoče da prijateljeva, sorodnikova, pradedova.“^{*)}

Čist prišel je človek iz brahmovih ledij, čist mora se va-nje povrniti! Bila je človeku torej prva naloga — čistota na telesu, kakor tudi na duhu. Ali tudi okolica, v kateri bivamo naj je čista! To pa je bilo težavno. Zakaj (saj ni mogoče, da ne bi nastale vraže pri tacih okoliščinah!) povsodi kraljujejo hudobni nesnažni duhovi, povsod bilo je kaj nečistega, n. pr. pasja dlaka oskrnila ti je lahko stanovanje, katero si moral potem zopet posvetiti. Krava bila je v Indiji sveta, zarad prirojene miroljubnosti najsvetejša stvar. Če ti je torej onečeden kakov kraj, spusti na-nj čez noč tropo krav — i čist je, ako ti je onesnažen hišni tlak, nastelji ga s kravjimi ekskrementi i ni dvombe, da je zopet snažen. Ali tudi človek sam mora biti čist. Če si torej grešil, delaj pokoro! Tu nam pa vstajajo lasje na glavi. Navadna pokora je molitev, post i tepež telesa, tu i tam tudi samostni uboj. Originalna je pokora, kateri je ime „Santapana“, čudodelne moči ima v sebi, ter stori pokornika nedosegljivo svetega. Dela pa to pokoro isti, kdor v svetem strahu pred večnim brahmom zavživa dan za dnevom lonec mleka i sira okusno namešanega s — kravjim blatom. Kako nevedna oskrumba naše svete podobe, naše svete osebnosti! Ali kaj je brahminu osebnost — zemlja je polna bolesi, telo pa nas veže na-nj, ter nam opovira zedinjenje z brahmo, zatoraj je vsacega brahmına najsvetejša dolžnost vgonobiti svoje telo, ter si pokončati osebnost! Zapuščavali

*) Duncker: Zgodovina starega veka.

so torej očetovska ognjišča („ko dočakali so potomcev potomce!“), ter se podajali v puščave i živeli ob koreninah i vodi. Zanemarjali truplo, ne strigli ne las, ne nohtov, da bi postali kot „lub drevesa“ ali kot kamen na poti. Dajali so si trud zatreti z eno besedo pozemeljske občutke. Vganjali so torej vsakovrstne bedarije. Brahmi silo prijetno je bilo, če je takov puščavnik po cele dneve stal na prstih, ali če se je po dolge tedne i mesece le vsedal i zopet vstajal. V mrazu, da vsaj gotovo dobiš mrzlico, nosi mokro obleko, v dežji letaj nag po plohi sem i tje, če pa solnce pripeka, zapali na prostem kraji štiri ognje i v njih sredi vživaj hladno senco. Ko je to dopolnjeno, skušaj pozabiti govoricco, bodi top, bodi mrtva marijoneta, prični pri živem telesu umirati, ne misli na posvetnost — ampak le samo na brahmo i brahmo. Tako se bodeš počasi i počasi pogreznil v njega. V resnici žalostna norčija! Kam prišla bi naša zemlja, ko bila bi človekova edina naloga: moriti si telo, ko bil bi vrhunec popolnosti, biti neobčutljiv kot panj.

Končno začrtajmo še drugo prikazen, katera pa je za našo razpravo prepomenljiva. Dejali smo, da tropična narava sili človeka k častjenju njenih moči. Tako tudi v Indiji. Ljudstvo se ni zadovoljilo samo z brahmo, s svetovno dušo, kmalu si je poiskalo novih bogov ter jih našlo v naravi. Ob Gangu pričel se je kult rahlega Višnu. Tu razsajajo manj elementi, tu pokazala se je bolj mirna stran nature. Tedaj častila se je ta v podobi Višnu. Od njega pride plodovitost i vse dobro. Prebiva na pisanih oblakih, belosvitlih, ali se pa spušča na Gangove valove, ter se ziblje na njih, dremlječ na širokih lotosovih peresih. Bog vodá ima v znak kačo, kateri se podoba njih srebrni tek. Nasprotnik mu je Siva, bog strahu. V divjem orkanu ima svoj sedež i v razburjenem morji počiva. Veselje i slast mu je razdrtija, iz katere pa kmalo požene novo življenje k — zopetnemu pokončanju. Znak mu je bik, i krog vrata ima verigo golih mrtvaških čepin. To božanstvo nastalo je bolj v jugu, v južnem kotu triogelnega Dekhana, kjer so na obeh straneh srdite vode, kjer čez planjave brijejo viharji, ter razsajajo plobe. Pomenljivo je tudi, da Siva (hudobna stran narave) je naj močnejši izmed bogov, pred katerim se tresejo vsi drugi.

Govoriti nam je še o indiškem modroslovju, ker nam v prvič sijajno potrjuje dosedanje izreke, da vroče podnebje vgonobi osebnost, ter ometuje z blatom človekovo prirojeno častitljivost; drugič pa privodi nas ravno ono k drugi veroučni sistemi, k buddhaizmu. Indiško modroslovje izraženo je v verzu „Mahabharate“, kateri se v prozi nekako tako-le glasi: „Strašna boleost je v družbi življenja, življenje je le težava“. Na ti podlagi sozidala je bolna domišljija več sistem, izmed njih pa ste posebno dve pomenljive. Na prvo (sistemo „mimansa“, spiritualizem) opiral se je brahmaizem. Vse je domišljija, vse ni nič — samo brahma je, je bil i bode. Kar vidiš, kar

slišiš, ni resnično, se ti le dozdeva. Ti sam si del brahme, ali ravno ta domišljija, da vidiš, da slišiš, da čutiš boleost, opovira te, da se ne moreš združiti z njim, torej se napenjaj pokončati to goljufo fantazijo. Njeni sedež pa je telesnost — torej vgonobi telesnost! Mimansi nasprotuje „sankhja“, katero sistemo je učil Kapila. Jedro njegovega uka je naslednje. Mimansa je sozidana na pesek, kar nas obdaja, je istina. Tudi ni samo enega brahme (edine svetovne duše), ampak toliko jih je, kolikor človeških duš. Vsaka njih je sama za-se brahma, samo, da je vkovana v naravo, v telo. Zatorej pa tudi ni srečna, ker je v ječi, polni bolečin, i tu podaste si nasprotno sisteme roke, naš duh pa bode zadovoljen le tedaj, kadar se izruje telesu. Da se to prej zgodi — razderi svoje zdravje, vniči telo in osebnost. Na realistično sankhjo sozidan je buddhaizem. Kaj uči Buddha? Zemlja je dolina bolečin, dolina težav. S telesom pa smo prikovani na njo, to ni dobro — torej pokončuj telo. Ali to ti malo pomaga (sklepa Buddha) saj moraš zopet na zemljo, saj bodeš zopet rojen in potem je novo terpljenje. Buddha sam se je živo spominjal, kako da je bil sedaj tu, kako da je tamo umrl in se tu zopet rodil. Kako si pomagati? — Mislil je in mislil, ter došel do sklepa, da ako hočemo biti rešeni zemeljskih boleosti, moramo razpasti v nič, moramo razdrobiti telo, da se ne rodimo več, pa tudi dušo. Tedaj pridobimo si mir, kedar nastane večna praznosta, kedar ne eksistirajo ne duhovi, ne telesa, ne zemlja. Z njegovimi besedami, kadar se sprehajamo po ulicah svitile nirvane (večne praznote)*). Kako pa doseči to dobrodejno nirvano? Tu pa zapustila ga je domišljija in ni mogel dati gotovih pravil, povedal je le toliko, da pospešuje jo usmiljenje in ljubezen do bližnjega, olajšanje tujih britkosti in težav. —

(Konec prih.)

*) Draper: Zg. d. r. v Ev.

Sv. Hieronym je-li Slovan?

Davorin Trstenjak.

(Konec.)

Veliko več nahajamo v spisih sv. Hieronima samega. On piše namreč v razlaganji devetnajstega poglavja Izaije preroka (Comment. in Isai. lib. VIII.): „*Notandum, quod lacunas LXX. ζῷον transtulerunt, quod genus est potionis ex frugibus aquaque confectum, et vulgo in Dalmatiae Pannoniaeque provinciis gentili barbaroque sermone appellatur „sabaium“.* Hoc maxime utuntur Aegyptii.“ Od pijače te govori tudi *Ammianus Marcellinus* lib. 26. *Est „sabaja“ ex hordeo vel frumento in liquorem conversus pauperinus in Illyrico*) potus.* Um v besedi *sabajum*, in a v besedi *sabaja* je

*) Marcellin pod *Illyricum* tudi razumeva Panonio in Norik.

D. T.

latinska končnica, ko to odvržemo, ostane *sabaj* = *zobaj* popolnoma slovensko ime iz debla *zob'* ali *zobi**) t. j. *oves* iz kterega so si menda nekdanji ubožni Slovanje pivo ali ol napravljali. Da se ima beseda *sabajum* ali *sabaja* iz hebrejskega *saba* (potavit) izpeljevati kakor sicer učeni *Vallarsi Dominik* (editor operum S. Hieron.) trdi, je popolnoma bosa, kakor vsak pametni človek koj na mah spoznati zamore.

Še očitniše spričevanje, da je sv. Hieronim slovenski dobro umel, ali, ako hočete, da je sam Slovan bil, nahajamo v njegovem predgovoru k tretji knjigi razlaganja lista sv. Pavla do Efežanov. Oudi ta sveti cerkveni očač tako le govori: „*Quod autem per Tychicum epistola mittitur, valde ejusdem epistolae congruit sacramentis. De quibus et noni psalmi titulus prae-notatur pro arcanis filii. Tychicus enim silens interpretatur non projiciens margaritas ante porcos, nec dans sanctum canibus etc.*“ Kako je bil zgoraj omenjeni *Vallarsi* v stiskan, ko je hotel te besede razjasniti, posebno pa, zakaj da je ime *Tychicus*, ki v grškem jeziku isto pomeni, kar latinsko ime *Fortunatus*, z besedo *silens* (= *molčeč* ali *tih*) prestavil, vsakdo lahko vidi, ki njegovo izdauje del sv. Hieronima (*Veronae* 1737. vol. VII. pag. 635 nota a.) bere.

On sam spoznava, da se *Tychicus* iz hebrejskega *šohat* kakor je mislil neki *Victorius*, izpeljati ne da; trdi pa, da se ima misliti na *tahit* češ, ta je prava korenika, iz ktere je pognala beseda *Tychicus*, v pomenu *silens*, saj ona beseda v ps. 50. je v grškem prestavljena *ἀδηλα*, Vulg. *incerta*, v Jobu 38. pa *viscera. Quod erat demonstrandum.* — Beseda *Tychicus* se ne da se vè da — v pomenu *silens* izpeljati iz nobenega drugega jezika, kakor iz slovanskega. Ako bi bil učeni *Vallarsi* le količkaj slovanskega umel, gotovo bi bil tudi on naše misli.

Ne reci nihče: Od kod je prišla slovanska beseda med Panonce in Dalmatince, ker so še le proti koncu petega stoletja po Kr. Slovanje v te kraje prišli? Kdor tako govori, kaže dovolj, da mu je starodavnost nekdanjih naših pradedov še zmirom *terra incognita*, in da ni nikoli nič ne bral, ne slišal od tega, kar bistroumni *P. J. Šafařík* v svojem imenitnem delu: *Slovanske starožitnosti* o tem predmetu piše. On dokazuje, in je tudi dokazal, da je gotovo, kar je tudi naš *Valentin Vodnik* že dolgo poprej pel:

Od nekedar tukaj
stanuje moj rod;
če vé kdo za druj'ga,
naj reče od kod?

Da so koncem petega stoletja k malim ostankom Slovanov, ki so od nekdar v Panoniji, Dalmaciji in sosednih deželah bivali, iz zatatranskih

*) Češki: *zob*, frumentum pers. džav. gršk. ζεα iz ζε *Fα*.

gor posebno, novi rodovi Slovanov prišli, ter se z njimi pomešali, to je *factum*, ki se tajiti ne da.

Mnogo bi se dalo še govoriti o vseh teh predmetih, toda dovolj bode zdaj. Mi trdimo, kakor smo tu zgoraj pokazali: 1. Da so Slovanje že za časa sv. Hieronima v teh naših krajih živeli, ako ravno ubožni in tlačeni od mogočnejših. 2. Da je sv. Hieronim Slovan bil po rodu; ali vsaj 3. ako ne bi hotel kdo tega verjeti, da je dobro slovanski jezik umel. Kdor je drugih misli, naj mi pa dokaže, da se motim. Dokler mi to dokazano ni, bom se vselej trdno držal izrečenega mnenja“.

K temu članku mi še pristavljamo, da je sv. Hieronim razve latinskega, grškega, hebrejskega in slovenskega jezika tudi umel keltski. Naučil se ga je v Augusti Trevirorum, dnešnjem Trieru, kjer je nekaj časa živel. To vemo iz ednega mesta njegovih spisov (in epist. ad Galatas), kjer piše: „Galatae excepto sermone graeco, quo omnis oriens loquitur, propriam linguam, eandem paene habent, quam Treviri“. Ako tedaj thema: tyh prispodabljamo, najdemo v slovanščini: tih, silens, staropruski: tusnan (accusat.) still, tussise, taceat, litovski: tyła za: tyhla, silentium, irski: tosd, silentium, tosdadh, taciturnitas, sansk.: tušni. — Oblika: tih, tihek je torej edino slovenska.

Kaj pomeni imé mesta: Strido — Stridovo? Jaz bi stavil thema: strd, tedaj Stridovo: kraj pripraven za strd, in res še den denešnji je v oni okolici lepa bčeloreja. Strid je nastalo iz: strd, kakor grič iz grč, hrib iz: hrb, bridek iz brdek, škripec iz: škrpec itd. Ljudstvo tudi govori: Strigovo, Strigova, ker v oni okolici *d* rad prelazi v *g*, na primer: gnes za: dnes, globok za: dlbok, dlobok, nozgri za: nozdri, mezgra, za: mezdra, primeri slovaško: glh za: dlh, staroslov. daga za: daba iz: dab, dob, dub, hrast.

Kar niso Rimljani izrodili, to so storili Gotini. Z napadom Gotinov je pal in bil do čistega pokončan staroslovenski rod Panonov*). Sam Hieronim piše o tem razdoru: „Testis, in quo ortus sum, solum, ubi praeter coelum et terram et crescentes vepres et condensa sylvaram cuncta perierunt.

In na drugem mestu (in Habacus): „nonne hoc impletum esse audivimus in nostrae originis regione, finium Panoniae atque regione Illyrii, ut nec humana manserit creatura“. —

*) Naj še pristavim, da tudi iz Velleja Patere. (2, 137) se lahko prepričamo, da je Dalmacija segala do Drave. On piše: Omnis Panonia, reliquiis belli in Dalmatia manentibus pacem petiit scilicet Batonem et Pinatum. Ako so Rimljani, ko so Bata potolkli, se v Dalmaciji posadili, ter gotovo ne kje za Velebitom, nego tik meje panonske, da so leže strahovali in opaževali Panonce.

Odsle so divjali, plenili in ubijali čez 200 let v Panonii in Illyrii divji germanski, hunski in avarski narodi, dokler niso nove naselbine zakarpatskih Slovanov: Hrvati in Srbi zopet opustošene zemlje obdelovati, vasi in mesta staviti začinali. Slovenec Tihik, ki je razlago sv. pisma nesel Hieronimovim prijateljem in prijateljicam, je glasna priča za naše trdjenje: da so Slovani*) prvlje že stanovali med Karpati in Adrio, nego v 6. stoletji pred Kristom.

*) Budekovič, ki je imel sv. Hieronyma za Slovana, je mislil, da bi on utegall biti iz roda Sarmatorom limigantium, ali servorum, kateri so res Slovani bili, vendar te je Konstantin II. leta 359 skoro vse pobil, in kar jih je ostalo, v Tracii, Macedonii in Italiji naselil. Finis provinciae Italiae pa je bil pri kranjski Trojani, tedaj njih sedežev ne moremo v Stridovi iskati. Ostanki teh Sarmatov so bili naseljeni v Istri in Beneškem. Linhart je hotel iz teh Sarmatov limigantov napraviti Krajnce, misleč, da je imigantes lat. beseda limitanei, Krajnci. Ali oblike: limigantes ne pozna latinščina.

Nikolaj Kopernik in sledí njegovega duhá.

Prof. dr. Simon Šubic.

„Tode boj za zmago to ni igra,
Hteva moč, in tirja živ pogum.
Mik mesen je slika žrelu tigra,
Zmiraj ne premaga ga razum.
Bor začne in zatemni se duša,
Misli blesk obdá dvomljivi mrak,
Zmoten duh seer dvignuti se skuša,
Pravih pa namer ne najde vsak“.
J. Vesel Koseski.

Pretečenega meseca februarja se je praznoval na Pruskem štiristoletni rojstni dan Nikolaja Kopernika, ki je bil leta 1473 rojen v Torunu na Pruskem. Kopernik je stvarnik sedanje astronomije ali novega zvezdoznanstva.

Do Kopernikovih dni in še dolgo časa za njim je veljal Ptolomejev uk o zemlji in drugih svetovih na nebu. Ptolomejeva osnova zvezdatega nebà je neki po golem videzu slabo posneti stan nebeških svetov.

Priprostemu človeku se zdi zemlja najmočnejša trdnjava, katera stoji varno in mirno na sredi svetá, kamor jo je Bog koj od začetka svojega stvarjenja postavil. Krog trdno stoječe zemlje pa se mu vrti nebó od jutra proti večeru; na nebu stojita luna in solnce, in po noči prižiga tankejšo milost božja brez števila zvezdic, katere oznanujejo človeku vsemogočnost večnega stvarnika.

Ko so pa jele bolj natanko ogledovati se pota tistih sprehajajočih svetov ali planetov, kateri se gibljejo blizo krog solnea, so pa njihova pota, kakor se vidijo z zemlje, take pekle in vozlje ravnale in gibanje teh svetov

je tako neredno kazalo se, zdaj sem zdaj tje, da ni bilo moč najti nobenega redú med planeti.

Kopernik je spoznal, da vse te nerednosti o gibanji planetov ne obstojé v resnici, ampak da se nam samo na oko vse tako zmedeno vidi na nebesi, ker mi gledamo od strani med tiste pota, po katerih se sprehajajo planetje krog solnca. Kopernik je pokazal, da mine vsa ta nerednost in da se poravna v lepi red, ako se vstopimo v mislih na solnce in ako se s solnca ozremo po svetovih, ki krog njega plavajo. Na solnci stojé bi videli, da se vrté planetje z našo zemljo vred krog solnca po okroglastih potih, kakor se vrti luna krog zemlje.

Ni čuditi se, da pred štirimi stoletji ni bilo veliko mož tako jasne pameti, da bi bili spoznali resnico Kopernikove osnove in da bi bili verjeli njegovemu uku; kajti še dandanešnji slišim množico poslušalcev, kateri niso učili se tega uka, kako se ti čudijo, in trdijo, da Kopernikov uk ne more prav biti. Ti odgovarjajo uku, da vsak, kdor zdrave oči v glavi ima, vidi dan na dan, kako se solnce vrti krog zemlje, in kako dela noč in dan. Ko bi se zemlja vrtela, bi pač morali mi kaj čutiti od njenega dirjanja. Po dolinah slišim prebivalce, ki pravijo, nam bi bilo pa prav ljubo, ko bi se včasi svet zavrtel ali saj toliko zasukal se, da bi naše domovje, ki zdaj stoji na senčni strani doline prišlo na solnčno stran! pa le zastonj čakamo tega; tedaj pač menda ni mogoče, da bi se svet obračal.

Druge pa slišim še z večo zvijačo norčevati se celo temu uku. Po dnevi, pravijo, gleda glava kvišku proti nebu in zemlja je pod nami; ko bi se pa po noči zemlja obrnila, bi pa mi prišli spod in zemlja na vrh. Voda, ki le navzdoli leti, ko se izliva, bi tedaj po noči ne letela proti nogam ampak proti glavi ter bi se polili, ko bi po noči kaj vodé razlili!

Da se svet ali zemlja obrača in vrti krog solnca, tega se dandanes prepriča vsak, kdor ima priložnost v šolah kaj malega natoroznanskih naukov prisvojiti si. Vrtenje svetá se dokazuje po več raznih potih.

Zemlja je premerjena po površji in pri merjenji se je pokazalo, da ni popolnoma okrogla, ampak da je na tečajih nekaj malega poseđena. Tako se posede ilovična krogla, ko jo posadiš mehko na lončarjevo vreteno ali mizo, ki jo vrti pred seboj, ko dela sklede in lonce.

Francoz Foucault je spoznal, da dolg pendel ali perpendikel, trepaje semtertje kakor pri uri, kaže vrtenje naše zemlje krog same sebe. Poskušali so učeni možje in prijatelji natoroznanstva po vseh večih mestih, kaj da kaže trepajoči pendel in povsodi so prepričali se, da se zemlja pod njim vrti krog sebe.

Zemlja se pa ne vrti samo krog svoje osi, ampak giblje se ob enem tudi v prostoru naprej in teče s silno hitrostjo krog solnca. Vsako sekundo stori več kot štiri geografične milje pota. Pri tem gibanji izvrši zemlja v 365

dneh svoj eliptični obhod krog solnca. To gibanje je tako silno, da ko bi tresčila zemlja na trdni upor, da bi se vstavila od tega, bi se od tega treska tako zgrela, kakor bi se sožgalo pri tisti priči štirinajst iz oglja obstoječih zemljá. — In tudi to gibanje naše zemlje se razkazuje zvezdoznancem na svetlobni aberraciji, kakor ko bi jim zvezde na nebu bile zreala, v katerih se razkazuje obraz zemeljske poti.

Za Kopernikovih dnij pa še ni bilo mogoče utrditi njegovega uka z neovrgljivimi dokazi, tedaj nov uk ni mogel hitro obraniti se svojih zopernikov. Galilej, ki je na Laškem od začetka sedemnajstega stoletja razširjal Kopernikov uk, je moral trpeti veliko grenkega preganjanja zavoljo tega uka. Tedanji papež ga je dal v ječo vreči in ga ni poprej oprostil, dokler ni prisiljeno prisegel, da se zemlja ne vrti. Komaj pa je prisegel, pa pripoveduje zgodovina, je pa hitro izustil te besede: „e pure si muove“ (pa se vendar le giblje zemlja). Tako je bil učeni mož prepričan zemeljskega gibanja. Kajti z daljnogledom ali s teleskopom, katerega je prvi rabil za ogled po nebu, je ogledal na nebeških svetovih ravno isto gibanje kakor ga je Kopernik učil. Videl je tamkej svet, Jupiter po imenu, kateri ima štiri lune, in videl je, da se svet s svojimi lunami vred vrti krog solnca, lune pa krog njega kakor naša luna krog zemlje.

Kopernikovo spoznanje stvarjenja na nebu ima silno imenitne nasledke. Zvezdoznanstvo je od tistega časa sem opiraje se na njegove misli kaj hitro napredovalo. Kepler je z neutrudljivim prizadevanjem o začetku sedemnajstega stoletja pota našel, po katerih se giblje zemlja in vsakteri drugi planet krog solnca. S pomočjo Keplerjevih postav je bistroumni Newton dokazal zakon tiste nevidne moči, katera veže daljne svetove s solncem in med saboj.

Napredovanje človeškega preiskovanja neba je pa spodbadalo tudi duh človeški k spoznavanju natornih moči na zemlji. Opiraje se na svojo dušno zmago na nebu predrznil se je človek zametovati marsiktere stare vraže in šege. Od tega časa naprej natoroznanci niso pečali se za to, ali prepoveduje kaka slepa vraža ali ne, preiskovati stvarjene reči in njihove prikazni, ter so se lotili vsakterega preiskovanja, kjerkoli se je kaj zaviralo človeškim potrebam in kjerkoli je upal svoje moči si zavedni duh pridobiti si novih prič svojega spoznanja.

Ko je človeštvo s časom zadobilo zaupanje do svojega dušnega življenja, ni si dalo več odreči pravice preiskovati svojih lastnih pravic in postavljati drugih mejnikov svoje posvetne osode.

Na ti poti je človeštvo dospelo do današnje osnove svojega življenja, katero se opira bolj in bolj na pomočke njegovega dušnega napredovanja. Odprle so se človeku bukve mnogoterih skrivnosti božjega stvarjenja. Dalje in dalje ko prebira natoroznanec te bukve, več skrivnosti nahaja, akoravno

si je človek že polastil nekaj natornih moči. Podvrgel si je človek protivno silo strele in napeljal jo je po telegrafnih vezéh, zapovedal ji je, kako da ima razglaševati in oznanovati njegove misli krog in krog po vsem svetu. Vzugal je razposajene soparje ter jih vpregel v ojnice soparne mašine, da morajo prevaževati njega in njegove pridelke iz dežele v deželo.

Najiminitnejše pa se oznanuje ostrost človeškega uma na nebu. Tam gleda duh njegov nazaj v davno pretekle čase in se ozira naprej in pred ostrim dušnim očesom mine temota, ki je nekdanj zakrivala pota večnosti. Na nebu je človek postal v resnici prorok. S pomočjo spoznanih božjih postav prorokuje on prikazni na nebu. Za vsaki trenutek on vé povedati, kaj se ima prikazati med planeti na nebu; do minute natančno on oznanuje nastop solnčnega in luninega mrknjenja.

S pomočjo Kopernikove osnove in Newton-ovega zakona pa zasleduje in prorokuje človek poprej celo neznane prikazni. Pred kakimi tridesetimi leti je vodja zvezdarnice v Parizu, Le Verrier, preračunal, da daleč tam na mejah našega osolnčja potuje krog solca neki takrat še popolnoma neznan svet, kateri moti znanega Urana na njegovi poti. Le Verrier je tako natanko prorokoval o tem planetu, kje da stoji tam v nezmernem nebeškem prostoru, da je zvezdoslovec Gallé v Berlinu, kateremu je Le Verrier to sporočil, leta 1846 v resnici našel nov planet, ko je ogledal s svojim pripravnim orodjem tiste kraje na nebu. Temu po prorokovanji najdenemu planetu se pravi Neptun.

Glej, ali ni duh človeški orjaško bitje? Ne prašaje za reve in slabosti svojega telesa zahaja duh v neskončne kraje po nebeških prostorih, ozira se po božjih delih, po večnosti naprej in nazaj ter vživa veselje in navdaja z novo močjo in z živim navdušenjem, ki ga ne morejo skaliti nobene spake zapeljane človeške ošabnosti. Kaj je v primeri k takim nezginljivim dušnim vživanjem božjih del veselje vsakdanjega svetá, kaj je čast, kaj bogatstvo, kaj največa oblast tega svetá, ki se pri prvi neugodni osodi zdrobi v prah!

Dobro je še nam v spominu, kako smo vlni pričakovali Biela-jeve repate zvezde; pa je ni bilo videti. Nekaj pozneje, ko je zemlja peljala nas skozi tiste kraje na nebu, kjer je kaka dva meseca poprej ta repatica mimo šla, se je pa prikazalo nekega večera meseca novembra veliko otrinjal v ozračji naše zemlje. Ker otrinjalke niso družega kot trupla, katera se gibljejo razsuta po nebeškem prostoru in se vnamejo, ko prileté s silo v ozračje naše zemlje, je pa več zvezdoznancev koj od začetka sodilo, da so to deli Biela-jeve repatice. Nekaj jih je sodilo, da se je repata zvezda popolnoma razsula, da ni ostalo nič več od nje kot posamezni kosovi, ki delajo otrinjalke, drugi pa so hitro spoznali, da je glava Biela-tovega komete večje truplo imelo, in da te otrinjalke niso družega kot deli kometovega

repa. Klinkerfues, sloveč zvezdoslovec v Göttingen-u, je vedel tako porabiti to prikazen, da je povedal, kje na nebu da se ima iskati Biela-jeva repata zvezda. Ako jo tam ne bo videti, je poginila. Klinkerfues je premeril v duhu kraje, kamor merijo tekoče otrinjalke tistega večera, ter je pritrdil, da tam mora zdaj biti komet Biela, ako ni poginil. Tega kraja pa ni bilo z Evrope videti, ker stoji nizko doli na južnem nebu. Klinkerfues je tedaj telegrafoval prijatelju zvezdoznancu na zvezdarnici v Madras-u v vzhodni Indiji, dal mu povelje, naj pogleda na ta in ta kraj na nebu 90 milijonov milj daleč od nas, tam bo videl Biela-vo repatico. In glejte! to prorokovanje se je izpolnilo; pogledal je mož tje v tiste kraje in našel tam repato zvezdo, o kateri se sodi, da je Biela-jeva.

V takih prigodbah in najdbah se oznanjuje nezapopadljiva moč človeškega poguma. Kaj bo še dosegel duh človeški, kako bo prerojeval človeštvo s svojimi deli, tega danes nobeden presoditi ne more.

Narodne priče, navade, stare vere.

Priobčuje v izvirnem govoru Mat. Valjavec.

Kuća i gospodarstvo.

(Dalje.)

64. Pastérje ne smijo nositi za márov glavnej od ognja i biti jo z oguljenimi palicami, ar pravijo da de kosminje (dlaka) ž nje šlo. Noršinci na Ogerskem*).

65. Kad gdo kupi od kojega kakovo marše najpredi se pogodiju a za tim da kupec prodajavcu kaporu. Na to ideju v bližnju krčmu pa aldomaš spijeju. Onda mu kravu 'splati a kad mu ju splati, dá mu ov

*) Dijačecu ki mi je to pripovedal, rekel sem, naj mi v tistem jeziku v katerem doma govori, opiše svoj rojstni kraj, opisal mi ga je takole: Na izhodi od Radgonje tri vöre je Sobota (Muraszombat, Murska Sobota, Olsnitz). Ona je glavno mesto v ton orsági, má edno cërkev ino lejpi grad. Na izhodi od Sobote prejk ednoga logá pride se v Noršince. Noršinska vës má dvátreseti biž, ali od tej je seden lüteranski'. Na gornjój strani vësi teče mali potok, na pravi rouki potoka je eden mali lejpi loug, v šteron se drügo ne čüje kak mijlo popevanje ino igranje vu žveg'le pastérov. Pou vöre od Noršinec na téveri je cërkev, kama 'odijo ljudi k službi božjoj po nedelaj ino svetki'. Na velkon oltári je kejv svëtoga Mártina; od toga je dobila tñidi vës imé Martijanci. (?) Pripovedáva se, da so ton cërkev te zazidali, gda je lüteranska vöra nastala. Okoli nje so nigda mrtve pokápali, no sledi so za britiv edno drügo mesto pouleg vësi napravili. Eta fara bijla bi naši velka, da nej lüteránov v njoj bilou, ar so malo gori skoro cejle vesí lüteranske. V Püčonci pou drügo vöro od Mart'jánec majo svojo cërkev, kama odijo k svojoj službi božjoj; ar pa ništerni majo po dve tri vöre daleč, zá to idejo raj v našo cërkev, gda je trnok mrzlo. Cërkev majo s törnön a v njen tri zvoné i britiv kak pápinci.

kravu v ruke a kupec reče ovomu, da naj mu dá srečni groš. Kad ga mu dá, mora ga na zemlju hititi, a kupec vezda okol toga groša tri put prevodi kravu pa reče: „ah, bog te čuvaj, sveti Anton i sveti Valentin“, pa vzeme groš i popluje ga tri put i vudriju v ruke se ov z vužem od maršeta a ov pak z ovemi penezi i rečeju: bog daj sreču. Varaždin.

66. Ako bi što gnezdo lastavično raztrgal, onda bi lastavica preletela pod trbuh njegovoga maršeta pa bi marše verklo. Varaždin.

67. Gđa se marše na senjem goni ako se to marše nazad ogledne, onda bu nazad dimo došlo. Židovinjak.

68. Ako se mlati v škednju pak ako se nikaj ne ostavi na gumnu, onda ono leto miši pojedol pol žita. Var. Toplice.

69. Kad se prvi snop zveže onda mlatac z golom guzicom po njem nabija, da se bu leže dalo mlatiti. Varaždin. (Dalje prih.)

Slovanske besede za oblačila.

Spisal Dav. Trsterjak.

(Konec.)

10. Burnos. O nekem oblačilu, ki se je v Noriku napravljalo, in po svoji rujava barvi velelo: burrhús, pišejo že grški in latinski pisatelji. Bral sem to notico v prvem zvezku Búdingerove avstrijske zgodovine, vendar nemam knjige pri roki in tudi citat sem zgubil, naj se torej pri Búdingeru pogleda. Burnoš je burno oblačilo; burrhús, burrhús rabi Plinij za: rothfarbig, polsk. bur črnkast, stavi Miklošič k mongolsk. bur, canus, siv, vendar mi najdemo v češčini: barna, nigricans vacca, srbsk. brnjast, sivkast, toda ni to nemško: braun, ker to besedo so skazili Slovani v: pram, klicaje rjavega konja: pram. Burrus, ali kakor tudi se najde burrhús, tudi ni latinska, in za latinsko besedo tudi nema je nobeden glosator, nego Plinij jo je vpeljal iz jezika Venetov v latinščino, in buroš, burnoš bi bila suknja iz bure barve, ono isto, kar surka, suknja iz sure barve. Med pridevki za konje najdemo pri Jugoslovanih tudi: burko, primeri sansk. bhár, bhr, frigere, assare, iz te korenike je: blinci, ein gerösteter Mehlkuchen, tedaj je: bur, rostfarbig, in tudi lat. buranica, burhanica pri Festa, „ein Trank von geglühtem Wein und gesottener Milch“ je slov. buranika. Belostenec ima: barnast*) = siv, temen, mračen. Tudi med

*) Primeri: beber sansk. bábitu rutilus, kar je forma reduplicata, tedaj simplex: bhru, italj. bruno, dunkelbraun, ruski buraja krava, dunkelrothe Kuh, burjava, Nordlicht, poljski barvi.

ovčjimi priimki se nahaja pri Jugoslovanih: *bara*, graubraun, in ker besedo najdemo pri Čebih, Poljaci in Jugoslovanih, gotovo ni nemška: *braun*, ali madj. *barna*, katera je iz slov. sprejeta v madjarščino. Navadna barva obleke koroških in goranskih ubožniših ljudi je še zdaj sivkasto-rujava, ogorela barva, torej bode *burnoš* naš, in oblačilo in barva jegova sta priromala k Rimljanom. Latinska oblika je: *fulvus*.

11. *Pečo* stavi Miklošič k ital. *pezza*, *pezzo*, *Stück*, *Stück Zeug*. Primeri sansk. *pičēha*, vsakega roda pokrov: huhor, kučma, kukma; brzko ne je slovenska.

12. *Srakica*, po izpahnenem guturalcu: *srajca*, je škand. *serkr*, *Panzerhemd*, zato: *Beserker*, ohne *Panzerhemd*, „mit *Beserkerwuth kämpfen*“. Tudi šešir, šišak, klobuk ne madžarsko, temveč skytsko, po Polluxu: *αυρωζ*, oblačilo iz kože.

13. *Rakno*, *rakl*, *raknič*, *lacerna*, je slov. iz korenike: *rak*, tegere, tedaj *rakno*, *tegumentum*. Iz te korenike je tudi *raka*, *sepulcrum*, *conditorium*. Prišla je tudi k Nemeem in v latinščino sedanjega veka. Starosaks. glossator prestavil je: *racana* v *huitil*, to je: *Küttel* (glej *Dufresne*. h. v). Slovensko je tudi

14. *Župan*, *župun* starorusk. polsk. in rusinski: *župan*, litov. *župonas*, iz korenike *žup*, tegere, zato kakor iz *rak* je: *raka* in *rakno*, tako tudi iz: *žup* — staroslov. *župište*, *sepulcrum*, *conditorium*, sansk. *gup*, tegere, *gôpa*, antrum gršk. *γοπή*, *specus*, polsk. *župa*, *salis fodina*, slov. *žepno*, crater in pa: *Schacht*, zato se v starih listinah ves: *Žepna* v vojniški fari blizo Celja veli po nemškem: *Schachten*. To oblačilo je romalo po celem evropskem svetu, in se pokvarilo: v rumunski *žube*, madj. *zubbony*, turšk. *zubûn*, ital. *giuppa*, italj-veneški še izvirniše *zupon*, franc. *jupe*, *jupon*, v lat. srednjega veka: *jupa*, v nemšč. *Jope*, *juppe*, *gippe*, bavarsk. *Schaube*, srednjenemšk. *schube*, in sopet je sirota vsa pokvečena domu prišla in se velela: *zobun*, *zobunec*, *šuba*, *šubica*. Ker v starorusk. najdemo: *jupa* je nastopila zména glasnikov *j* in *ž*, primeri ruski: *jurit*, srbsk. *žurit*, *properare*, žid, *žudja* iz: *Judaeus*, česki *jadny* in *žadny*. Zato kremsmünsterski kronist 11. stoletja slov. *župane* imenuje: „*Jupanos duos*“. Analogično je: *Kutte* = lat. *cutis*, sansk. *gudh*, tegere. —

15. *Tabarin*, bulg. *Mantil*, „ferli moma pod *tabarin*“, italj. *tabarro*, *Mantel*, franc. *tabard*, srednjelat. *tabardum*, srednjevis-nemšk. *daphart*, primeri srbsk. *tabarka*, eine *Kühlwanne*. *)

**) Persinski *taba*, *sartago*, *Bratpfanne*, *radix: tab.* slov. *top*, teda je: *tabarin*, *calida vestis*, toplo oblačilo, in beseda *sopet* persijska, Partom po Hesychiju: *tabala*, *peč*.
Pis.

Ako na konci tega članka vsa ta poznamenovanja za obleke pregledamo, moramo trditi, ker so večidel bila v rabi pri vseh slovanskih plemenih, in ker so večidel vlastina persinskega roda, da so mogli Slovani oblačila in imena si že v Aziji ali pa v Evropi od Sarmatov, ki so bili medoperski rod, in čijih sosedje so bili Slovani, sprejeti. Francozov domovina, tudi Italijanov in Nemcev ni bila kraj Tise in Dnjestra, o Sarmatih se tudi ne poroča, da bi bili trgovali na obalah Adrije, Rena in po Francoskem, torej so oblačila le prišla k Francozom po Nemcih, sosedih Slovanov, k Italjanom pa po Slovencih, narbližnjih njihovih sosedih.

Znamenito je zopet, da na noriških spominkih iz rimske dōbe vidimo nošo, ki je bolj slična persinski nego starokeltski, kar je tudi važen dokaz za slovenost Noričanov.

Ogeršica-repica.

0. Caf.

Besedica „ogersica“ Rübesamen, Rübsen, Rübs, Raps, brassica napus oleifera dela mnogim čitateljem gospodarskih listov preglavice, 1) ker je samo na zapadnjih slov. krajih znana, 2) ker ima na sebi dvojico popako in 3) ker še se s drugo skoro enako besedo menja; pogledjmo:

K. 1. „Ogersica“ (sic) Rübs imajo p. Mark, Gustm., Janež. 2, I. nat., „Novice“ itd., a mi konči vzhodnji štaj. in ogrski Slovenci znamo le „repica“ Rübs, odtod: repičnik Rübsöl, kakor tudi ini Slovani n. pr. srbsk. rēpica V. Štef., Šul. Biljarstvo II. 318, češk. řepice in řepak, poljsk. rzepak, luž. rjepnik, rusk. poljeraja rēpa; pr. ital. rapa Rūbe = franc. rave in ital. ravizzone Rübs... „repica“ pa mora tudi na zahodu znana biti, ker se v slovarjih, v Tuš. Prirodop. rastl. itd. nahaja.

K. 2. Ali Cig., Janež. II. nat., Tuš. Prirodop. rastl. 14 pišejo uže „ogersčica“; človek bi res mislil na kak ogrsk sad, kar pa nikakor nē: a) beseda „ogersica“ je le popačena, ker ji je prvotni o iz srede napred porinen: popolna oblika je: „gorušica“ in skrčena v „goršica“, prim. Catal. trilingu. (spisan negdi blizu Celja) „goršica“ Rübs, in Šul. Bilj. II. 199 „gorušica“ crna brassica napus nigra. „goršica“ je izprva Senf, Mikl. Lex. palaeosl. goruha in gorušica = gorčica in kor. gorgork: u (in o) se najmer v tem primerku pred priponko: — ša — š — ha — h rad izpušča n. pr. skorš — skoroš (Skorošnjak, občina v Halozah) iz „oskoruša Tuš. Prirodop. rastl. 43; dimša Cig.; jelša — olha Erle, Else iz sankrt. aruša rdečkast; alša Janež I. 548 = avša m. in. ž. der Thor = štajarsk. oluh, olih, Tölpel, Pfahl = rusk. oluh Tölpel*);

*) Slovaški Ole, Trottl.

čremsa = rusk. čerémuha itd. In b) je k š v „ogeršica“ glasnik č pokrivem pridán: šč smeta le stati, če sta iz: sk — st postala; č le iz skupine šč rad izpada in sicer ravno v sredini Slovenskega, a v obči slovanščini eden ali drugi jako redkokrat, n. pr.: ščipek na vzhodnj. Štaj. rosa canina, ščipek, ogrskosl. rubus Kűzm. Mark. XII. 26., Rose, Gartenrose Navod Nagy 157. iz Kor. ščipati, ker tudi šipalica = ščipalica rosa canina Catal. trilingu., v Ormoži: hčipek, kakor: nihče iz: nišče — a vsi drugi Slovani le: šip — šipek itd.; srbsk. šupalj hohl, durchlöchert iz šču — štu —; šuj link reziansk. itd. in σκαβός in naopak rusk. ščiryj = češk. čirý lauter; srbsk, bolg. četka Bürste = ščetka; srbsk. slovašk. čipka, Spitzen an Kleidern iz: ščipati — odtod novogrčk. τζιπνα itd.

In k 3. Zalok. Umn. kmetov. 106 ima: gorčica, Rübs Senf mu je ženof, kakor Janč. Umn. gosp. 109 gorčica Rübs in ogeršica Senf: „olje da gorčica, lan ogeršica ali ženof“ in Cig. 1293 piše:

Rübesamen: ogerščica, ogeršica, repica, unrichtig goročica (sic), welches Senf bedeutet.“ — Zakaj svoje krivo rabljenje „goršica“ in „gorčica“ Senf za „repica“ Rübs, razlaga Zalok. 106: „ker je „gorčici“ (Rübs) ženof enak.“ Cig. 1464 je Senf gorčica in goršica in Janež. II. nat. 695 „gorušica, goršica, gorčica. Tedaj? — Krivorabljena in dvojno shabljena „ogeršica“ Rübs le doma bodi!

Dostavek: V „Vestniku“ str. 22 se v „Opazki k ma —“, čitaj: ἐστία m. ἐνία. Pis.

Drobnosti.

J. P.

— L. 1871 in 1872 se je 1340 českih rodbin, šteječih 6746 glav, v Volyniji na Ruskem naselilo ter 20,035 desetín državnega zemljišča za 657,740 tolarjev nakupilo. Naseljenci so prva leta vojaščine in davščin svobodni, za zemljišča plačujejo v pojedinih letnih svotah. V cerkvi, šoli in vsej notranjej upravi jim je česki jezik svečano zagotovljen.

— V zedinjene ameriške države se je lansko leto nenavadno mnogo ljudi preselilo: 404,806. Med temi je 141,109 Nemcev, 84,862 Angličanov iz Evrope in 40,173 iz britanske Amerike, 68,782 Irlandcev, 4182 Avstrijcev, 1647 Poljakov, 994 Rusov.

— Največa mesta v Evropi po najnovjšem štetji so: London z 3,800.000, Pariz 1,850.000, Carigrad (Štambul) 1,075.000, Beč 900.000, Berlin 830.000, Peterburg (Piter) 670.000, Liverpool 520.000, Manchester 500.000, Glasgow 470.000, Neapelj 440.000 in Moskva 400.000 previtaljev.

— V Kaplandu so našli diaman t, ki tehta 288 karatov (londenski karat = $\frac{3}{84}$ bečk. kvintelja), boje (barve) bledežolte. Tega diamanta teža je večja nego ona ruskega, ki 193, in „pitt-diamanta“, ki 136 kar. tehta. Znani „Kohinoor“ je zdaj šče samo $102\frac{1}{4}$ kar. težek.

— 18. aprila t. l. je umrl znani slavni kemik v Monakovu Justus Liebig v 70. letu starosti.

Književni vestnik.

J. P.

1. Pogled na slovensko književnost. — J. Jurčič-ev izvorni roman „Ivan Erazem Tatenbah“, katerije „Slov. Nar.“ v svojem „listku“ prinašal, prišel je v posebno, lične knjižici na svetlo kot II zv. „Listkov“, zbirke „Nar.“ listkov. Opozorujemo o tej prilici gg. čitatelje tudi na I zv. „Listkov“, v katerem so nekteri jako zanimivi in podučni „članki“ zbrani. Takim načinom se nabere s časoma majhna biblioteka, primerna za rabo na potovanji, sprehodih itd. Dobro bi bilo, da bi se tudi „kazalo“ spisom dodajalo. — Prof. Mat. Vodusek je poslal kranjskemu šolskemu svetu „Grčko gramatiko v slovenskem jeziku“ v pregled in zalogo. Pod tiskom se nahaja „Slovanski narodopis“, izdan po Slov. Matici.

2. Pogled na druge slovanske književnosti. — Posebni odbor nabira prineske za izdajo vseh del najboljšega nedavno umrlega hrvatskega pesnika Petra Preradovića, kojega poezije so zares vilinske. Dela so užé pod tiskom. — Historičko društvo v Regensburgu je hrvatskemu „društvu za povjest i starine južnih Slovena“ javilo, da se je v regensburškeje mestn. knjižnici našel primerek (eksemplar) „Postile“ po Ant. Dalmatinu in Stepanu Istraninu prevedene l. 1578. — Isto hrvatsko društvo jako marljivo izdaje stare listine, odnašajoče se na hrvatsko prošlost in povestnico; pod tiskom biva: „Sbornik listina trojedne kraljevine.“ — „Glasnika srbskoga učenoga društva“ izišla je 36. knjiga, sodržujoča ponajveč historičke članke o srbskej povestnici. — V ruskej literaturi izišla so od novega leta počenši ta-le večja dela: Polnoje sobranije sočinenij (del) Homjakova; Iversena: Polnaja selsko-hozjajstvennaja (gospodarstvena) zoologija (za „narodne učitelje“ in „učiteljske seminarije“); Vejisa: Vnejšnij (vunašnji) byt (žitek) narodov s drevnejših do naših vremen (obleke, orožja, pohišstvo starih časov); Harnaka: Sobranije kliničeskijh lekcij; Bokl: Istorija civilizacii v Anglii (iz angleškega); Pettenkofera: Otnošeniye (razmera) vozduha (zraka) k odeždju (iz nemšk.); Čemergina: Ob ukreplenijah (šaneah) i rabotah, usilivajuščih dejstvija (dela) vojsk v poljě (za „škole sapernih bataljonov“ in „oficerov“); Slavinskago: Pisma ob Amerikě; Hermana: Osnovy fiziologii čeloveka (prevod); Roždestvenskaga: O Petrě Velikom; Dykbovskago: Lekcii farmakologii; Dostojevskago: Běsi (roman) — Število letos izdanih knjig je jako veliko, a večinof so prevodi, največ z nemškega, zraven pak z angleškega in francozkega. Posebno se tuja beletristika šopiri. Knjige tiskajo se redko kedaj v več nego po tisoči in petsto primerkih.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Martin Jelovšek.

Tisk in založba Narodne tiskarne v Mariboru.